

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 24.10.2005
COM(2005)504 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ
ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**Θεματική Στρατηγική για την Προστασία και Διατήρηση του Θαλάσσιου
Περιβάλλοντος**

{SEC(2005)1290}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θαλάσσιο περιβάλλον αποτελεί πολύτιμο πόρο. Οι ωκεανοί και οι θάλασσες προσφέρουν το 99% του διαθέσιμου χώρου διαβίωσης στον πλανήτη, καλύπτουν το 71% της επιφάνειας της γης και περιέχουν το 90% της βιόσφαιρας, ενσωματώνοντας, κατά συνέπεια, μεγαλύτερη βιολογική ποικιλότητα απ' ό,τι τα χερσαία οικοσυστήματα και τα οικοσυστήματα γλυκού νερού. Τα θαλάσσια οικοσυστήματα διαδραματίζουν καίριας σημασίας ρόλο στη διαμόρφωση των κλιματικών και καιρικών συνθηκών. Απαραίτητο για την ίδια τη ζωή, το θαλάσσιο περιβάλλον συμβάλλει, επίσης, τα μέγιστα στην οικονομική ανάπτυξη, στην κοινωνική ευημερία και στο βιοτικό επίπεδο.

Ωστόσο το θαλάσσιο περιβάλλον υφίσταται σημαντικές πιέσεις. Οι ρυθμοί υποβάθμισης της βιοποικιλότητάς του, τα επίπεδα ρύπανσης από επικίνδυνες ουσίες και οι αναδυόμενες επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος είναι μερικές από τις πλέον ορατές προειδοποιητικές ενδείξεις. Η προσφάτως δημοσιοποιηθείσα Χιλιετής Αξιολόγηση του Οικοσυστήματος, των Ηνωμένων Εθνών (HE), υπογράμμισε τα προβλήματα των μειούμενων ενάλιων αποθεμάτων και των επιβλαβών υπερβλαστήσεων φυκών, που οδηγούν στην καταστροφή της θαλάσσιας ζωής, ως δύο από τα σημαντικότερα παραδείγματα επιταχυνόμενων, ραγδαίων και ενδεχομένως μη αναστρέψιμων μεταβολών στα οικοσυστήματα.

Λόγω του αυξανόμενου προβληματισμού εις ό,τι αφορά την κατάσταση των ωκεανών και θαλασσών της Ευρώπης, το 6ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον της ΕΕ ενέταξε υποχρέωση για την ανάπτυξη θεματικής στρατηγικής για την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος (εν προκειμένω η «στρατηγική»), με συνολική στόχο την *«προαγωγή της αειφόρου χρήσης των θαλασσών και τη διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων»*. Ενώ η στρατηγική εστιάζεται κυρίως στην προστασία των περιφερειακών θαλασσών που βρέχουν χώρες της ΕΕ, λαμβάνει, επίσης, υπόψη τη διεθνή διάσταση στην αναγνώριση της σημασίας που έχει ο περιορισμός του «αποτυπώματος» της ΕΕ σε θαλάσσιες περιοχές σε άλλα μέρη του πλανήτη, συμπεριλαμβανομένων των ανοικτών θαλασσών.

Η στρατηγική πρέπει να ενταχθεί στο ευρύτερο πλαίσιο της ανάπτυξης μιας νέας ναυτιλιακής πολιτικής της ΕΕ. Η ανάγκη μιας τέτοιας πολιτικής πηγάζει από την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική σημασία που έχει η ναυτιλιακή διάσταση στην Ευρώπη, όπως υπογραμμίζεται στους στρατηγικούς στόχους της Επιτροπής 2005-2009. Το όραμα που υποβόσκει είναι εκείνο μιας Ευρώπης με δυναμική ναυτιλιακή οικονομία, σε πλήρη αρμονία με το θαλάσσιο περιβάλλον και στήριξη από τις επιστήμες της θάλασσας. Το πρώτο εξάμηνο του 2006 θα δημοσιοποιηθεί η Πράσινη Βίβλος, όπου θα προσδιορίζονται το πεδίο εφαρμογής και οι κύριες κατευθύνσεις της εν λόγω πολιτικής. Η στρατηγική θα συμβάλει άμεσα στην επεξεργασία της μελλοντικής ναυτιλιακής πολιτικής της ΕΕ.

Οι πρωτοβουλίες της ΕΕ για τις ναυτιλιακές υποθέσεις αντανακλούν την αύξουσα αναγνώριση τόσο της σημασίας, όσο και της ευαισθησίας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Σειρά χωρών της ΕΕ και εκτός ΕΕ, δρομολόγησαν, τα τελευταία χρόνια, σημαντικές πρωτοβουλίες επεξεργασίας και εφαρμογής πολιτικής. Το σύνολο των εν λόγω πολιτικών έχει ως αφετηρία το αξίωμα ότι τα υψηλά επίπεδα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος αποτελούν εκ των ων ουκ άνευ όρο για την πλήρη αξιοποίηση του οικονομικού δυναμικού των ωκεανών και θαλασσών.

2. Η ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το θαλάσσιο περιβάλλον της Ευρώπης αντιμετωπίζει ογκούμενες και σοβαρές απειλές. Η Επιτροπή περιέγραψε τις απειλές αυτές σε ανακοίνωσή της, ήδη από το 2002¹. Την τελευταία τριετία συσσωρεύθηκε πλήθος ενδείξεων της υποβάθμισης των θαλασσών και ωκεανών μας. Η θαλάσσια βιοποικιλότητα της Ευρώπης φθίνει και αλλοιώνεται συνεχώς. Τα θαλάσσια ενδιαιτήματα καταστρέφονται, υποβαθμίζονται και αποδιοργανώνονται.

Οι κυριότερες εντοπισθείσες απειλές του θαλάσσιου περιβάλλοντος περιλαμβάνουν τις επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος, τη ρύπανση (συμπεριλαμβανομένης της ρύπανσης από επικίνδυνες ουσίες από χερσαίες πηγές· τη βιομάζα, τη μικροβιολογική ρύπανση, τις πετρελαιοκηλίδες που σχηματίζονται συνεπεία ατυχημάτων, τη ρύπανση λόγω των μεταφορών ή εξαιτίας της υπεράκτιας αναζήτησης πετρελαίου και φυσικού αερίου, τη ρύπανση από τη διάλυση των πλοίων και την ηχητική ρύπανση)· τις επιπτώσεις από την εμπορική αλιεία· της εισαγωγής μη ιθαγενών (εξωτικών) ειδών, κυρίως μέσω της εκ μέρους των πλοίων απόρριψης του ερματικού ύδατος· τον εμπλουτισμό σε θρεπτικά υλικά (ευτροφισμός) και την επακόλουθη υπερβλάστηση φυκών· και τις παράνομες απορρίψεις ραδιονουκλεϊδίων (για περισσότερες πληροφορίες σχετικές με τις απειλές και τις πιέσεις βλ. την εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει τη στρατηγική).

Η τρέχουσα υποβάθμιση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και η παράλληλη φθορά των οικολογικών πόρων του απειλεί την παραγωγή πλούτου και τη δημιουργία θέσεων εργασίας που συνδέονται με τους ωκεανούς και τις θάλασσες της Ευρώπης. Εάν δεν αντιμετωπιστεί, αυτό θα απειλήσει την ικανότητα των θαλάσσιων δραστηριοτήτων της ΕΕ να συμβάλουν σημαντικά στη στρατηγική της Λισσαβώνας.

Η επίδραση θα ήταν άμεση στις οικονομικές δραστηριότητες που εξαρτώνται απευθείας από την ποιότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Σημαντικότερες επιπτώσεις θα είχε ο καιρίος τομέας του τουρισμού. Όσον αφορά την αλιεία, η απώλεια εισοδημάτων από την υπεραλίευση βακαλάου, και μόνο στη Βόρεια Θάλασσα και στη Βαλτική Θάλασσα, υπολογίστηκε, για το 2002, σε 400 εκατ. €². Σύμφωνα με άλλες εκτιμήσεις, ο κύκλος εργασιών των βρετανικών αλιευτικών επιχειρήσεων θα μπορούσε να συρρικνωθεί στο 30% εάν υπάρξει σοβαρή μείωση των αποθεμάτων και η βιομηχανία δεν εκσυγχρονιστεί, ώστε να είναι ανταγωνιστική³.

3. ΤΟ ΑΝΕΠΑΡΚΕΣ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ

Η βελτίωση της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Ευρώπης προσκρούει σε θεσμικά κωλύματα:

- Σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ, υφίσταται σειρά μέτρων που συμβάλλει κατά τι στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, πλην όμως τα μέτρα αυτά είναι τομεακά και δεν έχουν σχεδιαστεί ειδικά για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

¹ COM(2002) 539.

² WWF, 2002.

³ UK Cabinet Office, 2004.

- Πολλές από τις ευρωπαϊκές περιφερειακές θάλασσες αποτελούν το αντικείμενο διεθνών συμβάσεων και ορισμένες από αυτές συνέβαλαν σημαντικά στη θαλάσσια προστασία. Ωστόσο, οι εν λόγω συμβάσεις παρέχουν ελάχιστες αρμοδιότητες εφαρμογής και το γεγονός αυτό υπονομεύει την αποδοτικότητά τους εις ό,τι αφορά την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων.
- Σε παγκόσμιο επίπεδο, μικρή είναι η συνάρτηση μεταξύ της πληθώρας ισχυουσών στρατηγικών, συμβάσεων και συμφωνιών. Πολλές διεθνείς συμφωνίες σχετικές με το θαλάσσιο περιβάλλον αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα εφαρμογής τους. Πρόκειται για προβληματική κατάσταση, δεδομένου του παγκόσμιου χαρακτήρα ορισμένων θαλάσσιων δραστηριοτήτων, π.χ. ναυτιλία.

Η ανάπτυξη της στρατηγικής έχει ήδη συμβάλει σημαντικά στην ενδυνάμωση του συντονισμού των προσπαθειών θαλάσσιας προστασίας, ιδίως μέσω περιφερειακών θαλάσσιων συμβάσεων. Ανελήφθησαν δεσμεύσεις συμβολής στη στρατηγική από την Επιτροπή του Ελσίνκι για την Προστασία της Βαλτικής Θάλασσας, καθώς και από τις συμβάσεις του Όσλο και των Παρισίων για την Προστασία του Βορειοανατολικού Ατλαντικού, στην κοινή διπλωματική συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στη Βρέμη τον Ιούνιο του 2003· επίσης, από τη Σύμβαση της Βαρκελώνης για την Προστασία της Μεσογείου Θάλασσας, στη διπλωματική συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στην Κατάνια, το Νοέμβριο 2003.

Για να αξιοποιηθεί η πρόοδος που έχει σημειωθεί μέσω των υφιστάμενων θεσμικών φορέων, πολιτικών και συμβάσεων και να ληφθούν μέτρα για την επίτευξη περαιτέρω προόδου, είναι αναγκαίο να διαμορφωθεί ένα σαφές συνολικό όραμα σχετικά με το θαλάσσιο περιβάλλον και τη συνδεδεμένη με αυτό πολιτική. Μία ισχυρή πολιτική ΕΕ σχετική με τη θαλάσσια προστασία θα συμπληρώσει και θα κωδικοποιήσει τον σημερινό λαβύρινθο των θεσμικών ρυθμίσεων, εξασφαλίζοντας ένα νομικά εφαρμόσιμο πλαίσιο εντός του οποίου θα κινηθούν τα κράτη μέλη με τη στήριξη των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Ειδικότερα, εις ό,τι αφορά τις περιφερειακές συμβάσεις, η μακρά πείρα τους από πλευράς επιστημονικής και τεχνικής τεχνογνωσίας και η ικανότητά τους να ενεργούν ως διαμεσολαβητές με εκτός ΕΕ χώρες, θα τις καταστήσει ανεκτίμητους εταίρους στην ολοκλήρωση της στρατηγικής ΕΕ. Εις ό,τι αφορά τις υφιστάμενες θεσμικές και νομικές ρυθμίσεις σε διεθνές/παγκόσμιο επίπεδο (π.χ. IMO, UNCLOS), θα αναπτυχθεί πολιτική ΕΕ στο πλαίσιο της Πράσινης Βίβλου για τη Ναυτιλιακή Πολιτική.

4. ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΒΑΣΗ

Η ορθότητα μιας πολιτικής εξαρτάται από την υψηλή - ή μη - ποιότητα των πληροφοριών. Τα υφιστάμενα προγράμματα παρακολούθησης και αξιολόγησης δεν είναι, ούτε ολοκληρωμένα, αλλά ούτε και πλήρη. Ο γνωστικός πλούτος που παρήγαγαν αποκαλύπτει σημαντικά χάσματα πληροφόρησης σχετικά με την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Ευρώπης, την αποδοτικότητα των υφιστάμενων μέτρων, καθώς και τις διάφορες ανθρωπογενείς απειλές και πιέσεις.

Απαιτείται μία νέα προσέγγιση εις ό,τι αφορά τη θαλάσσια παρακολούθηση και αξιολόγηση, καθώς και τη χρήση των επιστημονικών πληροφοριών, στα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης, η οποία πρέπει να προσδιορίζει και να καλύπτει τα γνωστικά χάσματα, να περιορίζει την άσκοπη διπλή συλλογή δεδομένων και έρευνας και να προάγει την εναρμόνιση, την ευρεία διασπορά και χρήση θαλάσσιας επιστημονικής τεχνογνωσίας και δεδομένων. Αυτό

αναμένεται να έχει ως αποτέλεσμα σημαντικά κέρδη αποδοτικότητας σε τομείς και θεσμικά όργανα.

Η νέα αυτή προσέγγιση στη θαλάσσια αξιολόγηση και παρακολούθηση θα στηριχθεί στα υφιστάμενα προγράμματα, συμπεριλαμβανομένου του κανονισμού για τη συλλογή δεδομένων στο πλαίσιο της ΚΑΠ και θα αποτελέσει το αντικείμενο επεξεργασίας ώστε να εξασφαλίζει την πλήρη συνέπεια με τις σχετικές νέες πρωτοβουλίες της Επιτροπής (INSPIRE και GMES).

5. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΡΟΚΛΗΣΗ

Το σωρευτικό αποτέλεσμα όλων των υφιστάμενων μέτρων και προσπαθειών προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος δεν επαρκεί για την επίτευξη των επιθυμητών επιπέδων προστασίας και διατήρησης.

Η αποτροπή περαιτέρω απωλειών βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης του θαλάσσιου περιβάλλοντος καθώς και η προώθηση της αποκατάστασης της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, απαιτούν μια ολοκληρωμένη πολιτική προστασίας και αποκατάστασης, η οποία να συνεκτιμά όλες τις ασκούμενες πιέσεις και να θέτει σαφείς και επιτεύξιμους στόχους και δράσεις.

5.1. Ο συνολικός στόχος της στρατηγικής

Στόχος της στρατηγικής είναι η προστασία και αποκατάσταση των ευρωπαϊκών ωκεανών και θαλασσών και η διασφάλιση της άσκησης των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων κατά τρόπο αειφόρο, ούτως ώστε η τρέχουσα και οι μελλοντικές γενεές να επωφεληθούν από τη βιολογική ποικιλότητα και από δυναμικούς ωκεανούς και θάλασσες που είναι ασφαλείς, καθαροί/ές, υγιείς και παραγωγικοί/ές.

5.2. Βασικά στοιχεία διαμόρφωσης της στρατηγικής

Προκειμένου η ΕΕ να επιτύχει τον φιλόδοξο στόχο της, θα απαιτηθεί μία νέα προσέγγιση και νέες αρχές σχεδιασμού και εφαρμογής μιας μελλοντικής στρατηγικής ΕΕ, η οποία θα περιλαμβάνει:

- **Μία διττή περιφερειακή/ΕΕ προσέγγιση**, αναβαθμίζοντας σε επίπεδο ΕΕ την κοινή συνεργασία και συναντίληψη μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών που βρέχονται από κοινοτικούς ωκεανούς και θάλασσες, αφήνοντας όμως το ζήτημα του προγραμματισμού και της υλοποίησης των μέτρων στο περιφερειακό επίπεδο, ούτως ώστε να συνεκτιμηθεί δεόντως η ποικιλία καταστάσεων, προβλημάτων και αναγκών των θαλάσσιων περιοχών που απαιτούν ιδιαίτερες λύσεις.
- **Μία γνωσιοκεντρική προσέγγιση**, προκειμένου να επιτευχθεί μία εν επιγνώσει χάραξη πολιτικής.
- **Μία προσέγγιση βασισμένη στα οικοσυστήματα**, όπου οι ανθρώπινες δραστηριότητες που επηρεάζουν το θαλάσσιο περιβάλλον θα τυγχάνουν διαχείρισης κατά τρόπο ολοκληρωμένο, προάγοντας τη διατήρηση και αειφόρο χρήση των ωκεανών και θαλασσών, κατά τρόπο ισότιμο.

- **Μία συνεργατική προσέγγιση**, η οποία παρέχει το πλαίσιο μίας ευρείας εμπλοκής όλων των ενδιαφερομένων και η οποία προωθεί τη συνεργασία με τις υφιστάμενες περιφερειακές θαλάσσιες συμβάσεις.

5.3. Η ανάγκη ενός νέου μέσου πολιτικής

Εάν πρόκειται η ΕΕ να προστατεύσει και να διατηρήσει το θαλάσσιο περιβάλλον, χρειάζεται να αναληφθούν ευρύτερες δράσεις και η ΕΕ να εφοδιαστεί με τα μέσα που θα εξασφαλίζουν την απόδοσή τους. Ένα πλαίσιο ενισχυμένης συνεργασίας πρέπει να εξασφαλίζει:

- υψηλά επίπεδα προστασίας για τους ωκεανούς και τις θάλασσες της Ευρώπης·
- βελτιωμένη γνωστική βάση για μία εν επιγνώσει χάραξη πολιτικής·
- ολοκληρωμένες και αποδοτικές, από πλευράς, κόστους, δράσεις για τη μείωση των ασκούμενων πιέσεων·
- αποτελεσματική παρακολούθηση και αξιολόγηση, ώστε να εξασφαλιστεί η επίτευξη των στόχων και η απόδοση των δράσεων.

Έχει εξεταστεί σειρά επιλογών (για λεπτομέρειες, βλ. συνοδευτική εκτίμηση των επιπτώσεων). Μία πρώτη δυνατότητα θα ήταν ο περιορισμός της δράσης σε μέτρα που καθιστούν αυστηρότερη την υφιστάμενη νομοθεσία και τις πολιτικές που επηρεάζουν το θαλάσσιο περιβάλλον. Μετά από ενδελεχή αξιολόγηση, η επιλογή αυτή απερρίφθη, δεδομένου ότι δεν θα ήταν σε θέση να εξασφαλίσει τα υψηλά επίπεδα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος που απαιτούνται από τη Συνθήκη: οι τομεακές πολιτικές αντιμετωπίζουν μεμονωμένα, και όχι σε συνδυασμό, τις επιμέρους συνιστώσες των θαλασσιών οικοσυστημάτων, και οι στόχοι τους συχνά αποκλίνουν, ή, ακόμη, και αντιφάσκουν.

Μία δεύτερη δυνατότητα θα ήταν η προαγωγή της συνεργασίας, μέσω εθελοντικών αναλήψεων υποχρεώσεων, εκ μέρους κρατών μελών και περιφερειακών θαλάσσιων συμβάσεων. Δεν θα ήταν, ωστόσο, δυνατόν να δημιουργηθεί ένα ενισχυμένο πλαίσιο συνεργασίας εάν, στο πλαίσιο μιας τέτοιας εθελοντικής ρύθμισης, τα κράτη μέλη ήταν ελεύθερα να υποβαθμίσουν, μονομερώς, τα επίπεδα προστασίας που θεωρούν κατάλληλα, ή να μην συμβάλουν στην ανάπτυξη μιας βελτιωμένης γνωστικής βάσης, ή να αποφύγουν την αποδοτική, από πλευράς κόστους, δράση, μετακυλίνοντας, κατ'αυτόν τον τρόπο, το βάρος σε άλλους. Ως εκ τούτου, και η επιλογή αυτή απερρίφθη.

Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της στρατηγικής, απαιτείται η ανάληψη νομικής υποχρέωσης. Όσον αφορά την επιλογή του μέσου, υιοθετήθηκε ευέλικτη προσέγγιση που τηρεί την αρχή της επικουρικότητας. Η Επιτροπή προτείνει οδηγία για τη θαλάσσια στρατηγική, φιλόδοξη ως προς το πεδίο εφαρμογής, πλην όμως αρκετά γενική ως προς τα μέσα. Η εξειδίκευση όσον αφορά τα μέσα θα ήταν άστοχη, καθιστώντας αδύνατη τη συνεκτίμηση της περιφερειακής διάστασης.

5.4. Χαρακτηριστικά της οδηγίας για τις θάλασσες

Ο στόχος συνίσταται στην επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Ευρώπης μέχρι το 2021. Η ημερομηνία αυτή θα συμπέσει με την πρώτη επανεξέταση των σχεδίων διαχείρισης ποτάμιας λεκάνης υπό την Οδηγία Πλαίσιο ΕΕ για τα

Υδατα (ΟΠΥ), επιτρέποντας συνέργειες για την περαιτέρω εφαρμογή αμφοτέρων των οδηγιών.

Η οδηγία θα καθορίσει κοινούς στόχους και αρχές σε επίπεδο ΕΕ. Θα θεσπίσει Ευρωπαϊκές Θαλάσσιες Περιφέρειες και θα εντοπίσει δυνητικές υπο-περιφέρειες ως διαχειριστικές μονάδες εφαρμογής, βάσει υδρολογικών, ωκεανογραφικών και βιογεωγραφικών χαρακτηριστικών. Δεν θα καθοριστούν διαχειριστικά μέτρα σε επίπεδο ΕΕ.

Εις ό,τι αφορά τα υπό την κυριαρχία ή δικαιοδοσία τους θαλάσσια ύδατα στο πλαίσιο κάθε θαλάσσιας περιφέρειας ή υπο-περιφέρειας, τα κράτη μέλη θα κληθούν να αναπτύξουν, σε κοινή συνεργασία μεταξύ τους, θαλάσσιες στρατηγικές, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης των ασκούμενων πιέσεων και απειλών στο θαλάσσιο περιβάλλον· περιφερειακούς περιβαλλοντικούς στόχους· δείκτες και μέτρα παρακολούθησης για την αξιολόγηση της προόδου προς την επίτευξη των εν λόγω στόχων. Στη βάση αυτή, τα κράτη μέλη θα κληθούν να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν προγράμματα μέτρων προκειμένου να επιτύχουν καλή περιβαλλοντική κατάσταση, σε στενή συνεργασία με τα άλλα κράτη μέλη και με τις εμπλεκόμενες τρίτες χώρες. Προκειμένου να πράξουν αυτό, θα ενθαρρυνθούν στην κατεύθυνση της συνεργασίας στο πλαίσιο περιφερειακών θαλάσσιων συμβάσεων.

Όταν τα ζητήματα που προσδιορίζονται από τα κράτη μέλη εμπίπτουν στο φάσμα των κοινοτικών αρμοδιοτήτων, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ενημερώνουν την Επιτροπή. Η Επιτροπή δύναται να αναφέρει τους τρόπους με τους οποίους οι πολιτικές ΕΕ αντιμετωπίζουν το πρόβλημα ή να αναφέρεται, κατά περίπτωση, σε προγραμματισθείσες προσαρμογές ή σχεδιαζόμενα μέτρα εντασσόμενα στο διαχειριστικό και διαμορφωτικό τακτικό κύκλο των εν λόγω πολιτικών - π.χ. ΚΑΠ ή Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ). Όταν τα ζητήματα αφορούν δραστηριότητες που αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο συνολικών συμφωνιών και συμβάσεων, όπως οι UNCLOS ή IMO, είναι δυνατό να διαμορφωθεί μια συντονισμένη θέση ΕΕ στους εν λόγω φορείς.

Η οδηγία εμπεριέχει προβλέψεις για ειδικές περιστάσεις και περιοχές όπου θα ήταν αδύνατο για κάποιο κράτος μέλος να επιτύχει τους καθορισθέντες περιβαλλοντικούς στόχους, ούτως ώστε να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες ορισμένων θαλάσσιων περιφερειών.

Η διαδικασία εφαρμογής θα είναι επαναληπτική και η διαχείριση ευέλικτη, με τη βοήθεια τακτικών επανεξετάσεων, συνεκτιμώντας τα δεδομένα που προκύπτουν από τα προγράμματα παρακολούθησης, τις νέες εξελίξεις και τον αντίκτυπο των θεσπιζόμενων μέτρων.

6. ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

6.1. Η μελλοντική θαλάσσια πολιτική της ΕΕ

Η ανακοίνωση του Μαρτίου 2005 σχετικά με τη μελλοντική θαλάσσια πολιτική ΕΕ υπογραμμίζει την αυξανόμενη διεθνή αναγνώριση του γεγονότος ότι τα σχετικά με τους ωκεανούς ζητήματα διαπλέκονται και απαιτούν μία συνολική προσέγγιση, ούτως ώστε να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι αλληλοσυγκρουόμενες χρήσεις των θαλασσών και να προωθηθεί το αναπτυξιακό δυναμικό τους χωρίς επιζήμιες επιπτώσεις στα θαλάσσια οικοσυστήματα.

Στην ανάπτυξη του σχετικού με τα περιβαλλοντικά ζητήματα συντονισμού, η στρατηγική θα οικοδομήσει τον περιβαλλοντικό πυλώνα της μελλοντικής θαλάσσιας πολιτικής. Θα χαράξει την πορεία που απαιτείται για την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων από τα οποία εξαρτώνται οι δυνατότητες βιώσιμου πλούτου, παραγωγικότητας και απασχόλησης, καθώς και ευρύτερα, η ευημερία του ανθρώπου που σχετίζεται με τους ωκεανούς και τις θάλασσες.

Ένα από τα κυριότερα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστεί από τη μελλοντική θαλάσσια πολιτική είναι το ζήτημα του συνολικού πλαισίου διακυβέρνησης, μέσω του οποίου μπορούν να ρυθμιστούν τα των χρηστών και χρήσεων των ωκεανών και θαλασσών. Το ζήτημα αυτό θα αντιμετωπιστεί στην Πράσινη Βίβλο για τη Θαλάσσια Πολιτική. Οι σχετικές με τη διακυβέρνηση ρυθμίσεις που προβλέπονται στη θαλάσσια στρατηγική συνιστούν ένα πρώτο βήμα. Οι ενδεχόμενες επιλογές περαιτέρω ανάπτυξης ενός ευρύτερου πλαισίου διακυβέρνησης στο πλαίσιο της ναυτιλιακής πολιτικής πρέπει, επίσης, να λαμβάνουν υπόψη τις ποικιλόμορφες νομικές και πολιτικές ιδιαιτερότητες κάθε μίας από τις ευρωπαϊκές περιφερειακές θάλασσες, αρχίζοντας από τη Βαλτική, με επτά κράτη μέλη της ΕΕ και τη Ρωσική Ομοσπονδία, και τελειώνοντας στη Μεσόγειο, όπου δεν έχουν χαρακτηριστεί ζώνες αποκλειστικής οικονομικής εκμετάλλευσης και η ΕΕ πρέπει να συνεργαστεί με σειρά τρίτων χωρών.

6.2. Άλλες πολιτικές ΕΕ

6.2.1. Συνέργειες με άλλα μέτρα και πρωτοβουλίες σχετικά με το περιβάλλον

Ενώ έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες και μέτρα σε επίπεδο ΕΕ, τα οποία συμβάλλουν σε κάποιο βαθμό στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, τα μέτρα αυτά δεν θα απέβλεπαν ειδικά στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος:

- Σημαντική συμβολή θα αποτελέσει η ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας θαλάσσιων περιοχών απόληξης εσωτερικών υδρολογικών λεκανών μέσω της βελτίωσης της ποιότητας του γλυκού νερού, της εφαρμογής της Οδηγίας Πλαισίου για τα Ύδατα (ΟΠΥ). Με βάση την κτηθείσα πείρα και προκειμένου να βελτιστοποιηθούν οι συνέργειες, θα εξακολουθήσουν να πραγματοποιούνται τακτικές συνεδριάσεις, σχετικές με τη στρατηγική και τη συνάρτησή της με την ΟΠΥ, μεταξύ της Επιτροπής και των διευθυντών των Διευθύνσεων Υδάτων των κρατών μελών – που εποπτεύουν τη διαδικασία εφαρμογής της ΟΠΥ μέσω της οικείας κοινής στρατηγικής για την εφαρμογή.
- Εξακολουθεί, επίσης, να παραμένει προτεραιότητα άλλων, σχετικών, νομοθετικών διατάξεων ΕΕ για τα ύδατα - οι οδηγίες για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και οι οδηγίες για τη νιτρορρύπανση – δεδομένου ότι θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του θαλάσσιου ευτροφισμού.
- Οι συνδυασμένες προσπάθειες για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής. Στο πλαίσιο αυτό, η συμβολή της αιολικής ενέργειας ανοικτής θαλάσσης στον περιορισμό των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου πρέπει να αξιολογηθεί κατά τρόπο ισόρροπο λαμβάνοντας υπόψη τα θέματα περιβάλλοντος και ανταγωνισμού.
- Η στρατηγική δεν υπερισχύει των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις οδηγίες για τα ενδιαιτήματα (οικοτόπους) και τα πτηνά στο θαλάσσιο περιβάλλον, ούτε και τις παρακάμπτει. Ωστόσο, η στρατηγική θα προωθήσει τη μακροπρόθεσμη στήριξη της

προστασίας και αποκατάστασης των εν λόγω ενδιατημάτων και ειδών, βελτιώνοντας, ιδίως, τις εν γένει συνθήκες του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

- Λόγω των αδιάρρηκτων δεσμών μεταξύ των παράκτιων ζωνών και του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η εφαρμογή της στρατηγικής θα προσφέρει ένα στηρικτικό πλαίσιο για τις εθνικές στρατηγικές που προβλέπονται από τη σύσταση τη σχετική με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών και γενικότερα για τη χωροταξία.
- Θα επιτευχθεί σημαντική συνέργεια μεταξύ της στρατηγικής και της εφαρμογής των άλλων θεματικών στρατηγικών που αναπτύσσονται ως τμήμα του βου Προγράμματος Δράσης - ατμοσφαιρικός αέρας, έδαφος, φυτοφάρμακα, ανακύκλωση, πόροι και αστικό περιβάλλον. Ειδικότερα, το κεντρικό ζήτημα των εκπομπών από τις μεταφορές, αντιμετωπίζεται μέσω της Στρατηγικής για τον ατμοσφαιρικό αέρα και την προσφάτως εκδοθείσα οδηγία για το θείο των θαλάσσιων καυσίμων.
- Η ανίχνευση της μόλυνσης των θαλάσσιων έμβιων οργανισμών (βιόκοσμος) την οποία η στρατηγική για το περιβάλλον και την υγεία θα επιτρέψει, θα συμβάλει, επίσης, στη στρατηγική.

6.2.2. Συνεχείς προσπάθειες για την ενσωμάτωση

- Η συμβολή από την αλιεία θα πραγματοποιηθεί μέσω της αναμορφωμένης Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και των μέτρων περιβαλλοντικής αντιστάθμισης που προβλέπει, τα οποία αναμένεται να ευνοήσουν τη βιοποικιλότητα συλλεγόντων ιχθυοποθεμάτων και των μη-στοχευόμενων θαλάσσιων ειδών και οικοσυστημάτων. Θα αναπτυχθούν συνέργειες με τα νεοσυσταθέντα Περιφερειακά Συμβουλευτικά Συμβούλια. Στο πλαίσιο των δράσεων προτεραιότητας που απορρέουν από την εφαρμογή της στρατηγικής σε περιφερειακό επίπεδο, ενδέχεται να χρειαστούν νέα μέτρα διαχείρισης των αλιευμάτων, τα οποία θα χρειαζόταν να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο της ΚΑΠ.
- Οι εκτεταμένες δέσμες νομοθετικών διατάξεων για τη ναυτιλιακή ασφάλεια, οι οποίες έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία έτη σε επίπεδο ΕΕ, θα διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο. Οι εκτιμήσεις σε περιφερειακό επίπεδο, ως τμήμα της στρατηγικής, ενδέχεται να υπογραμμίζουν την ανάγκη συμπληρωματικών προσπαθειών και πρωτοβουλιών για τον περαιτέρω περιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των θαλάσσιων μεταφορών, όπως η ανάπτυξη εναλλακτικών μέσων μεταφοράς αργού πετρελαίου και προϊόντων πετρελαίου, λόγου χάριν μέσω αγωγών ή σιδηροδρομικώς.
- Οι χερσαίες ανθρώπινες δραστηριότητες επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος, πράγμα που υπογραμμίζει τη σημασία της ενσωμάτωσης στοιχείων θαλάσσιας προστασίας σε καίριους τομείς πολιτικής όπως είναι η γεωργία, η ενέργεια, η βιομηχανία, ο τουρισμός και η παράκτια και περιφερειακή ανάπτυξη. Ιδιαίτερη προσοχή θα απαιτήσει η σχέση μεταξύ της θαλάσσιας στρατηγικής και των περιφερειακών παράκτιων περιφερειών της ΕΕ.
- Το 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο της ΕΕ για την Έρευνα θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, αναβαθμίζοντας την εφαρμοσμένη έρευνα σχετικά με τα θαλάσσια

οικοσυστήματα και τη θαλάσσια δυναμική, καθώς και σχετικά με την αειφόρο χρήση των θαλάσσιων πόρων.

- Πρέπει να προωθηθούν ενεργά οι δράσεις για την, βάσει των κοινοτικών διατάξεων, κατάλληλη διαχείριση των βιομηχανικών και αστικών αποβλήτων που επηρεάζουν το θαλάσσιο περιβάλλον. Όσον αφορά την αποτελεσματική διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων, η Επιτροπή υπογραμμίζει τη σημασία της έγκρισης της πρόσφατης πρότασής της για τη διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων.

6.2.3. Η διεθνής διάσταση

Η εφαρμογή της στρατηγικής θα επιτρέψει στην ΕΕ να εκπληρώσει υποχρεώσεις που έχει αναλάβει στο πλαίσιο σχετικών διεθνών συμφωνιών και θα αναβαθμίσει τη συμβολή της ΕΕ σε στόχους και σκοπούς που τυγχάνουν παγκόσμιας αποδοχής. Παράλληλα τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να επικυρώνουν και να εφαρμόζουν διεθνείς συμβάσεις, που αποσκοπούν στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος (όπως η Διεθνής Σύμβαση για τον Έλεγχο και τη Διαχείριση του ερματικού ύδατος των πλοίων και η Διεθνής Σύμβαση για τον έλεγχο των επιβλαβών αντιρρυπαντικών συστημάτων στα πλοία). Δεδομένου ότι το θαλάσσιο περιβάλλον είναι εξ ορισμού διαμεθοριακό, εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα η συνέχιση των προσπαθειών της ΕΕ για την προώθηση της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος σε παγκόσμιο επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου του ευαίσθητου τομέα της διατήρησης και χρήσης των πόρων των βαθέων υδάτων.

Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να βρίσκεται στην πρωτοπορία της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιολογική Ποικιλότητα (ΣΒΠ), εφαρμόζοντας τις σχετικές αποφάσεις, προκειμένου να ανασταλεί η απώλεια βιοποικιλότητας παγκοσμίως. Η στρατηγική θα ενισχύσει τις προσπάθειες της ΕΕ για την επίτευξη σχετικών με τη θάλασσα στόχων της ΣΒΠ. Η Επιτροπή θα επιταχύνει τις προσπάθειες αύξησης της αειφορίας των αλιευτικών συμφωνιών με αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες συνάπτονται στο πλαίσιο της ΚΑΠ.

Η πολιτική της ΕΕ για τη μέσω της συνεργασίας ανάπτυξη εξακολουθεί να παραμένει ζωτικής σημασίας για τη στήριξη των προσπαθειών των αναπτυσσόμενων χωρών εις ό,τι αφορά την προστασία, τη διατήρηση και την αειφόρο εκμετάλλευση των οικείων θαλάσσιων πόρων, και στις περιοχές αποσυναρμολόγησης σκαφών.

6.3. Συνεργασία με εκτός ΕΕ φορείς

6.3.1. Συνεργασία με περιφερειακές θαλάσσιες συμβάσεις

Οι περιφερειακές θαλάσσιες συμβάσεις, οι οποίες προσφέρουν πλαίσια εντός των οποίων η Κοινότητα, τα κράτη μέλη της ΕΕ και τρίτες χώρες συνεργάζονται και έχουν αποκτήσει σημαντική τεχνογνωσία εις ό,τι αφορά την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την προώθηση του αναγκαίου συντονισμού. Η στρατηγική θα διευκολύνει την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εν λόγω συμβάσεων, καθώς και για την περαιτέρω ενθάρρυνση των ανταλλαγών και της αλληλοϋποστήριξής τους. Κατ'αυτόν τον τρόπο θα διαμορφωθεί το βέλτιστο δυνατό πλαίσιο συνεργασίας και θα αναβαθμιστεί η αποδοτικότητα, δεδομένου ότι δεν θα δημιουργηθεί επί τούτου (*ad hoc*) δομή.

6.3.2. Συνεργασία με τρίτες χώρες

Η στρατηγική αποβλέπει στην ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των τρίτων χωρών με τις οποίες η ΕΕ μοιράζεται θάλασσες και ωκεανούς. Ιδιαίτερη σημασία θα έχουν τα διμερή πλαίσια συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων τη συμφωνία σύμπραξης και συνεργασίας που έχουν συναφθεί με την πλειονότητα των όμορων χωρών καθώς και τα σχέδια δράσης στο πλαίσιο της ευρωπαϊκή πολιτικής γειτονίας. Επίσης, ο ενεργειακός διάλογος ΕΕ-Ρωσίας θα συμβάλει στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, προωθώντας τη χερσαία μεταφορά πετρελαίου και βελτιώνοντας την ασφάλεια της θαλάσσιας μεταφοράς πετρελαίου.

Η κατάλληλη χρηματοδοτική στήριξη πρέπει να διοχετευθεί μέσω των υφιστάμενων και μελλοντικών, υπό διαμόρφωσιν, μηχανισμών, ούτως ώστε να στηριχθούν οι προσπάθειες συνεργασίας με τις εμπλεκόμενες τρίτες χώρες - ειδικότερα με τη βοήθεια της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας και άλλων σχετικών χρηματοδοτικών μέσων.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το θαλάσσιο περιβάλλον απειλείται. Το γεγονός αυτό απαιτεί τη λήψη αποδοτικών μέτρων εκ μέρους της ΕΕ, δεδομένου ότι η προστασία των πόρων αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη αειφόρου πλούτου και για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης από τις θάλασσες και τους ωκεανούς της Ευρώπης, καθώς και για την άνοδο του βιοτικού επιπέδου. Δεδομένου ότι η ΕΕ επιδιώκει την αναζωογόνηση της οικονομίας της, η αποτελεσματική προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος μπορεί, εν προκειμένω, να συμβάλει σημαντικά.

Η στρατηγική θα επανεξεταστεί το 2010 και θα συμβάλει στην τελική αξιολόγηση του 6ου Προγράμματος Δράσης.